TJKFS
TURVATEKNIIKAN KESKUS

TIEDOTE

Julkaistavissa 6.11.2002

Hallintohistoriallinen tutkimus sähköturvallisuustyön vaiheista

SÄHKÖTURVALLISUUDEN VALVONNALLA SATAVUOTINEN HISTORIA

Ensimmäinen sähköturvallisuutta koskeva laki tuli Suomessa voimaan sata vuotta sitten, vuoden 1902 alusta. Sähköturvallisuussäädösten ja hallintotavan kehityksestä on nyt valmistunut hallintohistoriallinen tutkimus. Siinä selvitetään mm. miten Suomessa päädyttiin poikkeukselliseen hallintojärjestelmään, jossa useiden vuosikymmenien ajan sähköturvallisuuden viranomaistehtäviä hoiti alan yhdistys.

Ensimmäisessä sähkölaissa säädettiin, että “sellaisia sähkölaitoksia, joiden sähkövirran jännitys on niin korkea taikka joka muuten on sitä laatua tahi sellaisella paikalla, että laitos voi tuottaa hengen tai omaisuuden vaaraa, on järjestettävä erityinen silmälläpito“. Nykyisessä sähköturvallisuuslaissa vuodelta 1996 tuo perusajatus on edelleen samanlainen. Vuosisataan mahtuu kuitenkin monta käännettä sähköturvallisuuden valvonnan ja lainsäädännön kehittämisessä.

Suomessa oli 1900-luvun alussa luonnollisesti varsin vähän sähkön asiantuntemusta. Ala valvoi omaa toimintaansa, ja tähän viranomaisetkin luottivat. Itsenäinen Suomi loi 1920-luvulla uusia virastoja, mutta sähköturvallisuuden osalta päädyttiin varsin erikoiseen ratkaisuun. Viranomaisvalvontaa hoidettiin yhdistyspohjaisesti vuosina 1928-1994, ensin Sähkötarkastuslaitos ry:ssä ja vuodesta 1980 Sähkötarkastuskeskuksessa. Alan toimijat yhteistyössä vastasivat sähköturvallisuuden kehittämisestä ja hallinnointiin liittyvistä kustannuksista. Toisaalta toimintatapa mahdollisti myös järjestelmällisen etujen tavoittelemisen, jonka perustana olivat viranomaistehtävän hoidosta saadut maksut.

Sähköturvallisuuden hallintotapaan ovat vaikuttaneet eri aikakausina kilpailukyvyn edistäminen, kansainväliset esikuvat sekä valtiollisen ohjauksen periaatteet. Kansainvälisessäkin yhteydenpidossa on ollut monia vaiheita, joihin myös ulko- ja kauppapoliittiset ratkaisut ovat vaikuttaneet. Esimerkiksi sotavuosina sähköturvallisuusmääräysten malleja haettiin Saksasta ja 1960-luvulla pohjoismaisen yhteistyön kautta.

ETA-sopimuksen jälkeisessä EU-Suomessa yhdistyspohjainen hallintomalli tuli tiensä päähän. Yhdistyspohjaisen hallintomallin sijasta valvonta siirrettiin valtion viranomaisen tehtäväksi. Nykyisin sähköturvallisuutta valvova viranomainen on kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla toimiva Turvatekniikan keskus (TUKES).

Erilaiset hallintomallit ovat sopineet kunkin ajan yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja ovat oman aikansa tuotoksia. Itse sähköturvallisuus on joka tapauksessa parantunut, hallintotavasta riippumatta. 1950-luvulta lähtien sähkötapaturmien määrä on jatkuvasti vähentynyt.

Lisätietoja tutkimuksesta: Timo Aarrevaara, dosentti, Tampereen yliopisto, puh. 050 380 9752
Jari Stenvall, professori, Lapin yliopisto, puh. 040 740 1757

Muut lisätiedot: Veli-Pekka Nurmi, johtaja, TUKES, puh. (09) 616 7570, 040 530 2757

Liite: Sähköturvallisuuden vaiheita

Valokuvia sekä tutkimusraportti Sähköturvallisuuden hallintotapa Suomessa saatavilla tämän tiedotteen liitteenä Internetistä: http://www.tukes.fi. Sähköturvallisuudesta ja sen historiasta tietoa myös nettiosoitteesta http://www.tukes.fi/sahkoturvallisuus100.

Sähköturvallisuuden hallintotapaa koskeva tutkimus esitellään TUKESin turvallisuusseminaarissa 6.11.2002 LordHotelissa Helsingissä.

SÄHKÖTURVALLISUUSTYÖN VAIHEITA

1902 Laki sähkölaitoksista valon synnyttämistä tahi voimansiirtoa varten voimaan (Tsaari Nikolai II vahvisti lain 11.4.1901)

1906 Ensimmäiset hissien rakentamista ja käyttöä koskevat määräykset.

1907 Sähkölaitteiden turvallisuutta aletaan testata

1911 Suomen Teknillinen Yhdistys julkaisee määräykset vahvavirtasähkölaitosten rakentamisesta ja käytöstä

1929 Laki sähkölaitoksista voimaan. Sähkötarkastuslaitos ry aloittaa toimintansa

1931 Sähkötarkastuslaitoksen koestuslaboratorion toiminta alkaa

1941 Varmuusmääräyksiä lievennetään kotimaisen sähkötarviketeollisuuden vaikeuksien ja ulkomaisen tuonnin rajoittamisen vuoksi

1964 Pohjoismaihin yhtenäinen sähkölaitteiden ennakkohyväksyntä

1970 Viranomaisen hyväksymättömien sähkölaitteiden myynti kielletään lakimuutoksella

1980 Uusi sähkölaki voimaan. Viranomaistoiminta Sähkötarkastuslaitos ry:ltä Sähkötarkastuskeskukselle (julkisoikeudellinen yhdistys)

1994 Sähkölaitteiden ennakkohyväksyntämenettelystä luovutaan. Laki laitteiden CE-merkinnästä voimaan

1995 Valvonta ja tekninen tarkastustoiminta erotetaan eri organisaatioihin. TUKES perustetaan

1996 Uusi sähköturvallisuuslaki